

آیین نامه آموزشی سال 91 به بعد دوره های کاردانی، کارشناسی پیوسته و ناپیوسته

مقدمه

رشد روز افزون پیشرفت های علمی در جهان امروز همراه با تحولات شگرف صورت گرفته در آن، ضرورت توجه به برنامه ریزی دقیق، اساسی و منطبق با واقعیت های موجود و سند چشم انداز بیست ساله جمهوری اسلامی ایران را بیش از پیش روشن ساخته است. در افق بلند این چشم انداز، جامعه ایرانی دارای ویژگی هایی است که بخش مهمی از آن، در قلمرو سیاست وزارت علوم، تحقیقات و فناوری قرار دارد. برای تحقق چنین رسالتی، لازم است تمامی امکانات و ظرفیت های آموزشی کشور بسیج شود و با نقد و بررسی وضعیت موجود و نوسازی آن، برای پاسخگویی به نیازها و ارتقای سطح کیفی برنامه های آموزشی تلاش لازم انجام پذیرد. به این منظور، با توجه به اهداف و رسالت های نظام آموزشی عالی کشور و فرصت پیش آمده در ماده 15 قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران (مصوب 89/10/15) که کیفی سازی برنامه ها به خصوص ارتقای شاخص های کیفی رشته های تحصیلی در آن مد نظر قرار گرفته است، این آیین نامه متناسب با الزامات و انتظارات موجود تدوین شده است.

ماده 1. هدف

هدف از تدوین این آیین نامه، تنظیم امور آموزش دانشگاهی برای تربیت نیروی انسانی متعهد، متخصص و متناسب با نیازهای جامعه و ایجاد هماهنگی در فعالیت های آموزشی دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی کشور و استفاده بهینه از ظرفیت های موجود در جت ارتقای سطح کیفی آموزشی دانشجویان است.

ماده 2. تعاریف

- 1-1. **وزارت:** وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.
- 2-2. **موسسه:** منظور کلیه دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی مجری یک یا چند دوره کاردانی، کارشناسی ناپیوسته و کارشناسی پیوسته مورد تایید وزارت است.
- 2-3. **شورای آموزشی:** منظور شورای آموزشی «موسسه» است.
- 2-4. **دوره:** منظور دوره های کاردانی، کارشناسی پیوسته و ناپیوسته است که به صورت روزانه، نوبت دوم، نیمه حضوری، طبق ضوابط مربوط برگزار می شود.
- 2-5. **روزانه:** منظور شیوه آموزشی است که دانشجو با بهره گیری از قانون آموزش رایگان و یا با پرداخت شهریه (حسب مورد) و به صورت حضوری در یکی از «موسسه» های آموزش عالی تحصیل می کند.
- 2-6. **نوبت دوم:** منظور شیوه آموزشی است که دانشجو بدون بهره مندی از آموزش رایگان و با پرداخت شهریه و به صورت حضوری، در دانشگاه های دولتی تحصیل می کند.

2-7. **آموزش نیمه حضوری:** آموزشی است که بخشی از فرایند یادگیری، با استفاده از رسانه های نوشتاری، صوتی - تصویری و الکترونیکی انجام و تنها کلاس های رفع اشکال به صورت چهره به چهره برگزار می شود.

2-8. **آموزش مهارتی:** آموزشی است که برای ارتقای سطح دانش فنی، کارآیی و توانایی دانشجوی در رشته مربوط برگزار می شود.

2-9. **راهنمای تحصیلی:** عضو هیئت علمی آگاه و مسلط به امور آموزشی است که از سوی «موسسه» مربوط انتخاب می شود تا راهنمای دانشجویان در امور علمی، فرهنگی و تحصیلی باشد.

2-10. **واحد درسی:** مقدار یا میزان درسی است که مفاد آن به صورت نظری 16 ساعت، عملی یا آزمایشگاهی 32 ساعت، کارگاهی یا عملیات میدانی 48 ساعت، کار آموزشی و کار ورزی یا کار در حوزه کاربرد 64 ساعت، در طول یک نیمسال تحصیلی یا دوره تابستانی و طبق برنامه مصوب درسی ارائه می شود. رشته هایی که دارای پروژه هستند، مدت اجرای پروژه متناسب با واحد آن، از سوی استاد مربوط تعیین می شود.

2-11. **درس جبرانی:** درسی است که به تشخیص گروه آموزشی، گذراندن آن برای رفع کمبود دانش و یا مهارت دانشجو، در آغاز یا طی دوره تحصیلی مربوط ضروری است.

2-12. **رشته تحصیلی:** مجموعه به هم پیوسته ای از دروس دانشگاهی است که با محتوا و روش شناسی خاص در قالب برنامه های درسی در دوره های تحصیلی مختلف به اجرا گذاشته می شود.

2-13. **دوره کاردانی:** دوره تحصیلی است که پس از دوره متوسطه آغاز می شود و دانشجو با گذراندن 68 تا 72 واحد درسی طبق برنامه درسی مصوب رشته تحصیلی به دریافت مدرک کاردانی نائل می شود.

2-14. **دوره کارشناسی پیوسته:** دوره تحصیلی است که پس از دوره متوسطه آغاز می شود و دانشجو با گذراندن 130 تا 140 واحد درسی و طبق برنامه درسی مصوب (حسب رشته، طرح پژوهشی یا پایان نامه را نیز شامل شود) به دریافت مدرک کارشناسی نائل می شود.

2-15. **دوره کارشناسی ناپیوسته:** دوره تحصیلی است که پس از دوره کاردانی آغاز می شود و دانشجو با گذراندن تعداد 68 الی 72 واحد درسی و طبق برنامه درسی مصوب به دریافت مدرک کارشناسی ناپیوسته نائل می گردد.

2-16. **گرایش تحصیلی:** جهت گیری تخصصی در یک رشته تحصیلی است.

2-17. **گروه آزمایشی:** مجموعه رشته های مختلف تحصیلی است که برای ورود به تحصیل آنان، مواد آزمون مشترک برگزار می شود.

2-18. **گروه آموزشی:** بنیادی ترین واحد سازمانی دانشگاهی مشتمل از تعدادی عضو هیئت علمی است که با تاکید بر آموزش، به تولید ترویج و انتشار علم در یک حوزه تخصصی می پردازد.

2-19. **دانشجو:** فرد پذیرفته شده ای است که در مهلت مقرر و بر اساس ضوابط و مقررات جاری، در «موسسه» ثبت نام می کند.

20-2. دانش آموخته: فردی است که یکی از دوره های تحصیلی را با موفقیت به پایان برساند و برابر ضوابط معین، گواهی یا مدرک تحصیلی مربوط را دریافت کند.

ماده 3. ضوابط عمومی و اختصاصی ورود به دوره

3-1. داشتن شرایط عمومی ورود به آموزش عالی برابر مصوبات و مقررات مراجع ذی صلاح.

3-2. احراز توانمندی علمی مطابق مقررات وزارت.

ماده 4. هر سال تحصیلی مرکب از دو نیمسال تحصیلی و به انتخاب موسسه یک دوره تابستانی است و هر نیمسال تحصیلی شامل 16 هفته آموزش و دو هفته امتحانات پایانی و دوره تابستانی شامل 6 هفته آموزش و یک هفته امتحانات پایان دوره است .

تبصره: در ارائه دروس دوره تابستان، دروس مهارتی اولویت دارند.

ماده 5. آموزش در « موسسه » مبتنی بر نظام واحدی است .

ماده 6. « موسسه » موظف است، برنامه های آموزشی و درسی مصوب شورای برنامه ریزی آموزش عالی « وزارت » را برای دوره ای که پذیرش دانشجو داشته است، اجراء نماید.

ماده 7. دانشجو در هر نیمسال تحصیلی می تواند حداقل 14 و حداکثر 20 واحد درسی انتخاب کند و حداکثر واحد مجاز انتخابی در دوره تابستانی 6 واحد است.

تبصره 1: اگر معدل دانشجویی در یک نیمسال حداقل 17 باشد، در نیمسال تحصیلی بعد می تواند حداکثر تا 24 واحد درسی را اخذ نماید.

تبصره 2: در آخرین نیمسال تحصیلی دانشجو می تواند صرف نظر از معدل کل (کمتر از 10 نباشد) و مشروطی تا 24 واحد اخذ نماید.

تبصره 3: در شرایطی که از تحصیل دانشجو حداکثر 8 واحد درسی باقی مانده باشد، می تواند واحدهای مذکور را در دوره تابستانی انتخاب نماید.

تبصره 4: واحدهای انتخابی دانشجو در ابتدای هر نیمسال تحصیلی (به جز آخرین نیمسال تحصیلی) به هر دلیلی نباید کمتر از 14 واحد درسی باشد. در صورتی که واحدهای انتخابی یا باقیمانده دانشجو در پایان نیمسال، بنا به دلایل موجه و خارج از اراده دانشجو (به تشخیص « موسسه ») به کمتر از 14 واحد درسی برسد، این نیمسال به عنوان یک نیمسال تحصیلی کامل در سنوات تحصیلی وی محسوب می شود ، (اما به منظور بررسی وضعیت مشروطی یا ممتازی دانشجو، نمرات واحدهای این نیمسال با نمرات دروس نیمسال بعدی دانشجو در محاسبه معدل دو نیمسال منظور خواهد شد.

ماده 8. در صورتی که دانشجو برای فراغت از تحصیل تنها دو درس نظری باقیمانده داشته باشد، می تواند آن دو درس را به صورت معرفی به استاد بگذراند.

تبصره 5: در صورتی که دو درس معرفی به استاد منتهی به دوره تابستانی شود، سقف واحد نباید (با رعایت تبصره 3 ماده 7) از 8 واحد درس تجاوز نماید.

ماده 9. چگونگی و ترتیب ارائه کلیه دروس هر دوره با رعایت پیش نیاز (تقدم و تاخر) دروس (طبق برنامه درسی مصوب) بر عهده شورای آموزشی گروه است.

تبصره: دانشجو در آخرین نیمسال تحصیلی، از رعایت مقررات مربوط به پیش نیاز (تقدم و تاخر) دروس معاف است.

ماده 10. تعداد واحدهای جبرانی برای رشته های غیر مرتبط در دوره های کاردانی و کارشناسی ناپیوسته 6 واحد و برای دوره های کارشناسی حداکثر 10 واحد می باشد. نمره دروس جبرانی در معدل نیمسال و کل محاسبه می شود.

ماده 11. تحصیل دانشجو در هر زمان و فقط در یک دوره و یک رشته تحصیلی امکان پذیر است.

تبصره: تحصیل همزمان دانشجویان «برگزیده علمی»، تابع ضوابط مصوب «وزارت» است.

ماده 12. برنامه ریزی و اتخاذ تصمیم درباره موارد حذف، اضافه و حذف اضطراری دروس بر عهده شورای آموزشی موسسه است.

تبصره: در شرایط خاص، حذف کلیه دروس یک نیمسال تحصیلی با درخواست کتبی دانشجو و تایید شورای آموزشی موسسه تا قبل از شروع امتحانات امکان پذیر است.

ماده 13. حداکثر مدت مجاز تحصیل در دوره های کاردانی و کارشناسی ناپیوسته 2/5 سال و در دوره کارشناسی پیوسته 5 (پنج) سال است.

ماده 14. گروه آموزشی موظف است برای هدایت علمی و فرهنگی دانشجو از بدو ورود یکی از اعضای هیئت علمی را به عنوان استاد راهنمای تحصیلی تعیین و اعلام نماید.

ماده 15. حضور دانشجو در تمام جلسات درس الزامی است.

تبصره: اگر دانشجو در درسی بیش از 3/16 جلسات و یا در جلسه امتحان پایان نیمسال غیبت داشته باشد، با تشخیص شورای آموزشی موسسه، آن درس حذف می شود.

ماده 16. ارزیابی پیشرفت تحصیلی دانشجو در هر درس بر اساس حضور و فعالیت در کلاس، انجام تکالیف آموزشی - پژوهشی و نتایج امتحانات میان نیمسال و پایان نیمسال انجام می گیرد.

تبصره 1: مرجع ارزیابی دانشجو در هر درس، مدرس آن درس است.

تبصره 2: برگزاری امتحان پایان نیمسال برای هر درس نظری، الزامی است.

ماده 17. معیار ارزیابی پیشرفت تحصیلی دانشجو نمره درس است که به صورت عددی از صفر تا بیست (0-20) می باشد.

تبصره 1: مدرس هر درس موظف است، گزارش نمره ارزیابی نهایی درس دانشجویان را ظرف مدت 10 روز از تاریخ برگزاری امتحان پایان نیمسال آن درس به اداره آموزش دانشکده یا واحد مربوط اعلام نماید.

تبصره 2: دانشجویی که به نمره ارزیابی درس، تقاضای تجدید نظر داشته باشد، می تواند ظرف مدت یک هفته از تاریخ اعلام نمره، تقاضای تجدید نظر کتبی خود را به اداره آموزش دانشکده یا واحد مربوط تسلیم کند. مدرس هر درس نیز موظف است، ظرف مدت یک هفته، از تاریخ دریافت تقاضای تجدید نظر

دانشجویان، به اعتراضات دانشجویان رسیدگی و اشتباهات احتمالی را بر طرف و نمره قطعی را به اداره آموزش دانشکده یا واحد مربوط اعلام کند.

تبصره 3: نمرات دروس تمرین دبیری، کارآموزی، کارورزی، عملیات صحرائی، کار در عرصه و دروسی که در برنامه درسی مصوب توام با تکلیف پژوهشی ارائه می شود، در صورتی که به تشخیص مدرس و تایید گروه آموزشی مربوط، تکمیل آنها در طول یک نیمسال تحصیلی میسر نباشد، نا تمام تلقی می شود، نمره نا تمام باید حداکثر ظرف مدت چهل و پنج (45) روز از تاریخ پایان امتحانات، با رعایت مهلت های مذکور در تبصره 2 این ماده به نمره قطعی تبدیل شود.

تبصره 4: نمره درس پس از قطعی شدن، غیر قابل تغییر است.

تبصره 5: مدرس موظف است، برگه های امتحانی هر درس را به عنوان سابقه درس، حداقل تا دو نیمسال تحصیلی بعد نگهداری نماید.

ماده 18. حداقل نمره قبولی در هر درس 10 است و معدل نمرات دانشجو در هر نیمسال تحصیلی نباید کمتر از 12 باشد.

تبصره: دانشجویی که در یک یا چند درس نمره قبولی کسب نکند، چنانچه در نیمسال های بعدی دروس فوق را با حداقل نمره 14 بگذراند، نمره قبلی از کارنامه دانشجو حذف می شود و در معدل نیمسال فوق و کل محاسبه نخواهد شد.

ماده 19. چنانچه معدل نمرات هر نیمسال تحصیلی دانشجو کمتر از 12 باشد، دانشجو در آن نیمسال مشروط تلقی می شود. دانشجوی مشروط، در نیمسال بعد (جز در آخرین نیمسال تحصیلی) حق انتخاب بیش از 14 واحد درسی را ندارد.

ماده 20. حداکثر نیمسال های مشروطی مجاز در دوره کاردانی و کارشناسی ناپیوسته دو نیمسال و در دوره کارشناسی پیوسته 3 نیمسال اعم از متوالی یا متناوب است، در مواردی که معدل دانشجو 12 یا بالاتر باشد، در سقف سنوات مجاز می تواند تا زمانی که در نیمسال های بعدی مشروط نشود، به تحصیل ادامه دهد در غیر این صورت از تحصیل محروم می شود.

ماده 21. دانشجو می تواند در دوره کاردانی و کارشناسی ناپیوسته یک نیمسال و در دوره کارشناسی پیوسته دو نیمسال از مرخصی تحصیلی استفاده نماید.

تبصره 1: «موسسه» می تواند با رعایت سقف مدت مجاز تحصیل دانشجو، نسبت به صدور سنوات تحصیلی وی تصمیم بگیرد.

تبصره 2: حداکثر مدت مجاز مرخصی زایمان دانشجو دو نیمسال تحصیلی و بدون احتساب در سنوات تحصیلی است.

تبصره 3: مدت مجاز مرخصی پزشکی دانشجو، در صورت تایید پزشک معتمد «موسسه» و شورای آموزشی، دو نیمسال تحصیلی و بدون احتساب در سنوات تحصیلی است.

ماده 22. دانشجویان مشمول تحصیل رایگان، در صورت عدم کسب نمره قبولی در هر درس یا حذف درس، برای انتخاب مجدد آن درس، موظف به پرداخت هزینه مربوط مطابق تعرفه مصوب هستند.

ماده 23. عدم ثبت نام دانشجو در هر نیمسال تحصیلی (بدون کسب اجازه از «موسسه»)، انصراف از تحصیل محسوب می شود.

تبصره: تصمیم گیری در مورد بازگشت به تحصیل دانشجوی منصرف از تحصیل برعهده شورای آموزشی موسسه است.

ماده 24. دانشجویی که قصد انصراف از تحصیل داشته باشد، باید درخواست انصراف خود را به اداره آموزش «موسسه» تسلیم کند، این دانشجو مجاز است، فقط برای یک بار تا شروع نیمسال بعدی، تقاضای انصراف خود را پس بگیرد، در غیر این صورت، پس از انقضای این مهلت، حکم انصراف وی از تحصیل صادر می شود.

ماده 25. دانشجوی دوره های کاردانی و کارشناسی پیوسته با داشتن شرایط زیر می تواند از یک رشته یا گرایش به رشته یا گرایش دیگر تحصیلی در آن گروه آزمایشی یا در یک گروه آزمایشی دیگر و در همان «موسسه» تغییر رشته یا گرایش دهد:

الف) وجود رشته یا گرایش مورد تقاضای دانشجو در همان «موسسه».

ب) کمتر نبودن نمره اکتسابی دانشجو در آزمون سراسری از نمره کشوری آن رشته یا گرایش در «موسسه» (در سال پذیرش).

ج) امکان ادامه تحصیل دانشجو در سنوات مجاز باقیمانده.

د) موافقت گروه آموزشی و تایید شورای آموزشی موسسه.

تبصره: دانشجو در هر دوره تحصیلی فقط برای یک بار می تواند با رعایت شرایط فوق، تغییر رشته یا گرایش دهد.

ماده 26. تغییر رشته در دوره کارشناسی ناپیوسته ممنوع است، اما تغییر گرایش با داشتن شرایط و ضوابط ذکر شده در ماده 25 امکان پذیر است.

ماده 27. میهمانی و انتقال دانشجو مطابق آیین نامه میهمانی و انتقال دانشجویان دوره های کاردانی و کارشناسی دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی دولتی و غیر دولتی مصوب وزارت (ابلاغیه شماره 18503/ و مورخ 89/7/10 و الحاقات و اصلاحات بعدی آن) میسر می باشد.

ماده 28. انتقال توأم با تغییر رشته یا گرایش، مشروط به احراز همزمان شرایط تغییر رشته یا گرایش انتقال (موضوع مواد 25، 26 و 27) و با توافق «موسسات» مبدا و مقصد تنها برای یک بار امکان پذیر است.

ماده 29. دروسی که دانشجو در رشته یا گرایش قبلی گذرانده است، در گروه آموزشی رشته جدید بررسی و معادل سازی می شود و فقط دروسی از وی پذیرفته می شود که به تشخیص گروه آموزشی، با دروس رشته یا گرایش جدید، اشتراک محتوایی (طبق برنامه درسی مصوب) داشته باشد و نمره هر یک از آن دروس کمتر از

12 نباشد. در این صورت، فقط دروس پذیرفته شده و نمره آنها با احتساب در معدل کل و سنوات در کارنامه دانشجو ثبت و باقی می ماند.

ماده 30. تاریخ فراغت از تحصیل دانشجو، روزی است که آخرین نمره قطعی درس دانشجو در آموزش موسسه ثبت می شود.

ماده 31. به دانشجویی که کلیه واحدهای درسی دوره را با میانگین حداقل 12 گذرانده باشد حسب مورد مدرک تحصیلی کاردانی، کارشناسی پیوسته یا کارشناسی ناپیوسته ارائه می شود.

تبصره: در صورتی که دانشجویی در طول مدت مجاز تحصیل نتواند معدل کل خود را به 12 برساند، تنها یک نیمسال به وی فرصت داده می شد تا با اخذ مجدد حداکثر 20 واحد از دروس دوره، میانگین کل دروس خود را به حداقل 12 برساند و مدرک تحصیلی دوره را دریافت کند، در غیر این صورت از تحصیل محروم می شود.

ماده 32. در صورتی که تعداد واحدهای گذرانده شده دانشجوی منصرف یا محروم از تحصیل در دوره کارشناسی پیوسته، برابر یا بیشتر از واحدهای مورد نیاز دوره کاردانی با معدل نمره 12 یا بالاتر باشد، می تواند مدرک کاردانی در همان رشته دریافت کند. در غیر این صورت، به دانشجوی مذکور و همچنین به دانشجوی منصرف یا محروم از تحصیلی در دره کاردانی، فقط یک گواهی مبنی بر تعداد واحدهای گذرانده شده با درج نمرات و معدل کل داده خواهد شد.

تبصره 1: در صورتی که دانشجوی منصرف یا محروم از تحصیل دوره کارشناسی پیوسته بیش از واحدهای مورد نیاز برای دوره کاردانی را گذرانده باشد، موسسه می تواند دروسی را که دانشجو با نمره 12 یا بالاتر گذرانده است ملاک سنجش مدرک کاردانی قرار دهد.

تبصره 2: صدور مدرک کاردانی حسب تقاضای دانشجو و صرف نظر از وجود دوره کاردانی مصوب در آن رشته یا مجری بودن « موسسه » محل تحصیل دانشجو انجام می گیرد.

ماده 33. این آیین نامه حاوی اصول و ضوابط کلی حاکم بر دوره کاردانی، کارشناسی پیوسته و ناپیوسته است و « موسسه » موظف است، شیوه نامه های اجرایی مربوط را صرفاً در چارچوب مفاد آیین نامه تدوین و ضمن اطلاع رسانی اجراء نماید.

ماده 34. هر گونه تفسیر مفاد این آیین نامه و نظارت بر حسن اجرای آن بر عهده معاونت آموزشی « وزارت » است.

ماده 35. این آیین نامه در 35 ماده و 26 تبصره در جلسه 803 مورخ 91/5/8 به تصویب شورای برنامه ریزی آموزش عالی رسید و برای دانشجویان ورودی سال تحصیلی 92-1391 به بعد و از تاریخ ابلاغ لازم الاجراء است و کلیه آیین نامه ها و بخشنامه های مغایر با آن لغو و بلا اثر اعلام می شود.